

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA POZIOM ROZSZERZONY

Zasady oceniania

- Za rozwiązanie zadań można uzyskać maksymalnie 60 punktów.
- Model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania (poza odpowiedziami jednowyrazowymi i do zadań zamkniętych).
- Za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty.
- Za zadania zamknięte, w których udzielono odpowiedzi więcej niż wynika to z polecenia należy przyznać zero punktów.
- Za zadania otwarte, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną.
- Za zadania otwarte, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi, zgodnie z wyszczególnieniem w modelu, przedstawił zdający.
- Jeżeli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika to z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), ile jest w poleceniu.
- Jeżeli podane w odpowiedzi informacje świadczą o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi lub zawierają błąd merytoryczny, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Uwagi do zapisu modelu:

- Odpowiedzi alternatywne (tylko jedna z nich podlega ocenie) oddzielone są od siebie ukośnikami (/), np.: ruch kończyn /ruch i w ocenie są równoważne.
- Sformułowanie zapisane w nawiasach nie jest wymagane w odpowiedzi. Jego umieszczenie w odpowiedzi nie ma wpływu na ocenę.

Numer zadania	SCHEMAT OCENIANIA	Maksymalna punktacja za zadanie
1.	a) Za podanie prawidłowej kolejności struktur – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: 4, 2, 3, 1, 6, 5. b) Za podanie numeru struktury, będącej receptorem – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: 5.	2
2.	Za określenie poprawnej zależności – 1 pkt. Przykład odpowiedzi: Ze wzrostem średnicy włókien rdzennych rośnie szybkość przewodzenia impulsów nerwowych / im większa średnica włókien, tym szybciej przewodzone są impulsy nerwowe.	1
3.	Za poprawne opisanie osi wykresu z podaniem jednostek – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: X – średnica włókien nerwowych [μm], Y – szybkość przewodzenia impulsów nerwowych [m / sek], Za poprawne wyskalowanie osi, zaznaczenie punktów i narysowanie krzywej – 1 pkt.	2

	Przykład wykresu: <table><caption>Dane z wykresu</caption><tr><th>średnica włókien nerwowych (mikrometry)</th><th>szybkość przewodzenia impulsów nerwowych (m/s)</th></tr><tr><td>1,0</td><td>2,0</td></tr><tr><td>1,2</td><td>3,5</td></tr><tr><td>1,4</td><td>5,0</td></tr><tr><td>1,6</td><td>6,5</td></tr><tr><td>1,8</td><td>8,0</td></tr><tr><td>2,0</td><td>9,5</td></tr></table>	średnica włókien nerwowych (mikrometry)	szybkość przewodzenia impulsów nerwowych (m/s)	1,0	2,0	1,2	3,5	1,4	5,0	1,6	6,5	1,8	8,0	2,0	9,5	
średnica włókien nerwowych (mikrometry)	szybkość przewodzenia impulsów nerwowych (m/s)															
1,0	2,0															
1,2	3,5															
1,4	5,0															
1,6	6,5															
1,8	8,0															
2,0	9,5															
4.	Za prawidłowe wpisanie trzech znaków – 1 pkt. A- minus (-), B- minus (-), C- plus (+).	1														
5.	Za poprawne przyporządkowanie – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: 1. – B, 2. – C.	1														
6.	a) Za poprawne trzy przyporządkowania składnika ściany komórkowej do grupy organizmów – 1 pkt. Prawidłowa odpowiedź: A – mureina, B – chityna, C – celuloza. b) Za podanie jednej funkcji ściany komórkowej roślin – 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: Ściana komórkowa – nadaje / utrzymuje kształt komórki. – ochrania protoplast (przed uszkodzeniami mechanicznymi). – chroni komórkę przed pęknięciem. – chroni (częściowo) przed wnikaniem drobnoustrojów.	2														
7.	Za podanie nazwy i roli każdej z dwóch struktur po 1 pkt. Przykład odpowiedzi: <table><tr><th>Lp.</th><th>Nazwa struktury</th><th>Rola w utrzymaniu autonomii</th></tr><tr><td>1.</td><td>DNA</td><td>koduje własne białka (chloroplastów) / umożliwia podział chloroplastów</td></tr><tr><td>2.</td><td>rybosomy</td><td>stanowią miejsce syntezy własnych białek (w chloroplastach)</td></tr></table>	Lp.	Nazwa struktury	Rola w utrzymaniu autonomii	1.	DNA	koduje własne białka (chloroplastów) / umożliwia podział chloroplastów	2.	rybosomy	stanowią miejsce syntezy własnych białek (w chloroplastach)	2					
Lp.	Nazwa struktury	Rola w utrzymaniu autonomii														
1.	DNA	koduje własne białka (chloroplastów) / umożliwia podział chloroplastów														
2.	rybosomy	stanowią miejsce syntezy własnych białek (w chloroplastach)														
8.	a) Za prawidłowe określenie rodzaju podziału – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: mejoza / podział redukcyjny. b) Za prawidłowe podanie <u>jednej</u> z dwóch możliwych części wykresu <u>wraz z wyjaśnieniem</u> – 1 pkt: – etap C – następuje redukcja / zmniejszenie liczby chromosomów, – etap D – redukcja ilości DNA do 1C / liczba chromosomów zredukowana / zmniejszona o połowę, – etap C i D – następuje redukcja liczby chromosomów.	2														
9.	Za poprawne zaznaczenie komórki C wraz z uzasadnieniem – 1pkt. Przykład uzasadnienia: – komórka nabłonka ma jądro, – pozostałe z wymienionych komórek utraciły jądro komórkowe / nie mają jądra komórkowego.	1														
10.	Za zaznaczenie odpowiedzi B – 1 pkt.	1														

11.	Za poprawne podanie nazwy struktury komórki – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: (matrix / macierz) <u>mitochondrium</u>. Za poprawne podanie nazwy związku X – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: X – dwutlenek węgla / CO₂.	2												
12.	Za poprawne wypełnienie wiersza w tabeli porównującej fotosyntezę i oddychanie po 1 pkt. Poprawna odpowiedź: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Porównywana cecha</th><th>Fotosynteza</th><th>Oddychanie</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Substraty</td><td>1. CO₂ 2. woda</td><td>1. związki organiczne 2. tlen</td></tr> <tr> <td>Produkty</td><td>1. związki organiczne 2. tlen</td><td>1. CO₂ / ATP 2. woda / ATP</td></tr> <tr> <td>Typ reakcji metabolicznych (anabolizm / katabolizm)</td><td>anabolizm</td><td>katabolizm</td></tr> </tbody> </table>	Porównywana cecha	Fotosynteza	Oddychanie	Substraty	1. CO ₂ 2. woda	1. związki organiczne 2. tlen	Produkty	1. związki organiczne 2. tlen	1. CO ₂ / ATP 2. woda / ATP	Typ reakcji metabolicznych (anabolizm / katabolizm)	anabolizm	katabolizm	3
Porównywana cecha	Fotosynteza	Oddychanie												
Substraty	1. CO ₂ 2. woda	1. związki organiczne 2. tlen												
Produkty	1. związki organiczne 2. tlen	1. CO ₂ / ATP 2. woda / ATP												
Typ reakcji metabolicznych (anabolizm / katabolizm)	anabolizm	katabolizm												
13.	Za poprawne podanie nazw dwóch składników siły asymilacyjnej – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: ATP i NADPH₂.	1												
14.	Za prawidłowo opisaną próbę kontrolną i badawczą oraz za poprawne określenie sposobu ustalania wyniku obserwacji po 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: a) Próba kontrolna: w słoju umieścić (określoną liczbę) nasiona suche i zakręcić go, b) Próba badawcza: w słoju umieścić (taką samą liczbę) kiełkujące nasiona i zakręcić go. c) Sposób ustalania wyniku obserwacji: Po <u> pewnym czasie </u> odkręcić słoiki i obserwować płomień na łuczywie włożonym do każdego ze słoików) / <u> po pewnym czasie </u> wrzucić zapalone łuczywo do obu słoików (natychmiast po odkręceniu nakrętki) i obserwować płomień.	3												
15.	Za prawidłowe podanie kolejności etapów infekcji – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: P, S, T, Q, R.	1												
16.	Za poprawne wyjaśnienie znaczenia przystosowawczego jednej z cech budowy rośliny do środowiska – 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: – duże przestwory międzykomórkowe wypełnione powietrzem umożliwiają roślinie unoszenie w wodzie / ułatwiają wymianę gazową / tworzą system kanałów przewietrzających ⇔ wentylacyjnych, którymi gazy oddechowe mogą swobodnie się przemieszczać w roślinie. – tkanka wzmacniająca znajduje się w centralnej części rośliny, dzięki czemu łodyga jest elastyczna / odporna na zerwanie.	1												

17.	Za wpisanie do tabeli po jednej parze cech różniących dwa gatunki zimą i wczesnym latem po 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: <table border="1" data-bbox="300 300 1299 575"> <tr> <th data-bbox="300 300 443 367" rowspan="2">Pora roku</th><th colspan="2" data-bbox="443 300 1299 367">Cechy morfologiczne</th></tr> <tr> <th data-bbox="443 367 839 434">Dąb szypułkowy</th><th data-bbox="839 367 1299 434">Dąb bezszypułkowy</th></tr> <tr> <td data-bbox="300 434 443 501">Zima</td><td data-bbox="443 434 839 501">a) korona nieregularna, (rozgałęziona)</td><td data-bbox="839 434 1299 501">a) korona regularna</td></tr> <tr> <td data-bbox="300 501 443 568">Wczesne lato</td><td data-bbox="443 501 839 568">b) nasada liści ma uszka / jest sercowato wycięta / liście w zarysie odwrotnie jajowate</td><td data-bbox="839 501 1299 568">b) nasada liści jest bez uszek / jest klinowato zbiegająca / liście w zarysie eliptyczno jajowate</td></tr> </table>	Pora roku	Cechy morfologiczne		Dąb szypułkowy	Dąb bezszypułkowy	Zima	a) korona nieregularna, (rozgałęziona)	a) korona regularna	Wczesne lato	b) nasada liści ma uszka / jest sercowato wycięta / liście w zarysie odwrotnie jajowate	b) nasada liści jest bez uszek / jest klinowato zbiegająca / liście w zarysie eliptyczno jajowate	2
Pora roku	Cechy morfologiczne												
	Dąb szypułkowy	Dąb bezszypułkowy											
Zima	a) korona nieregularna, (rozgałęziona)	a) korona regularna											
Wczesne lato	b) nasada liści ma uszka / jest sercowato wycięta / liście w zarysie odwrotnie jajowate	b) nasada liści jest bez uszek / jest klinowato zbiegająca / liście w zarysie eliptyczno jajowate											
18.	a) Za poprawne określenie tendencji zmian zawartości poszczególnych związków w nasionach – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: cukry proste, sacharoza – spadek zawartości, skrobia – wzrost zawartości. b) Za poprawne podanie związku zmian zawartości cukrów z rolą biologiczną nasion – 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: – nasiona są organem przetrwalnym / zawierającym materiały zapasowe dla rozwijającego się zarodka, dlatego cukry proste i sacharoza są przekształcane w skrobię / postać zapasową, – cukry proste i sacharoza są przekształcane w skrobię, która jest materiałem zapasowym niezbędnym w czasie kiełkowania.	2											
19.	Za prawidłowe zaznaczenie każdego z dwóch błędnych zdań – po 1 pkt. Prawidłowa odpowiedź: C i E.	2											
20.	Za każde z dwóch poprawnych uzasadnień po 1 pkt. Przykłady uzasadnień: – ryba nie pije wody, <u>ponieważ</u> w wodzie słodkiej (środowisko hipotoniczne) <u>wskutek różnicy stężeń</u> woda wnika do ciała, – ryba aktywnie pobiera sole mineralne, <u>ponieważ</u> w wodzie słodkiej traci je <u>wskutek różnicy stężeń</u>, – ryba wydala dużo moczu (rozcieńczonego), <u>by</u> usunąć nadmiar wody wnikałej do ciała <u>wskutek różnicy stężeń</u>.	2											
21.	Za poprawne sformułowanie problemu badawczego – 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: – Czy rodzaj uprawy wpływa na różnorodność fauny bezkręgowców glebowych? – Wpływ wybranych upraw (roślinnych) na skład gatunkowy bezkręgowców glebowych.	1											
22.	Za wybór wiersza B wraz z podaniem jednej cechy budowy – 1 pkt. Przykłady cech budowy: – bardzo duża pojemność żołądka, – najdłuższe jelito w stosunku do długości ciała.	1											
23.	Za podanie roli sekwencji X i Y w tRNA po 1 pkt. Poprawna odpowiedź: X – przyłączanie / wiązanie aminokwasu / podstawienie aminokwasu. Y – rozpoznawanie <u>kodonu</u> / <u>miejsca</u> w mRNA (kodującego ten aminokwas) / dopasowuje się do <u>odpowiedniego</u> miejsca w mRNA / wiąże się z mRNA w jego <u>odpowiednim</u> miejscu.	2											

24.	Za poprawne wyjaśnienie – 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: - Po wprowadzeniu prawidłowego genu do komórki nastąpi jego ekspresja, dzięki czemu nastąpi wytwarzanie brakującego białka / czynnika VIII (i krew będzie krzepnąć). - Wprowadzony gen koduje czynnik VIII, który po ekspresji genu / po transkrypcji (i translacji) w komórkach będzie wytwarzany (dzięki czemu krew będzie mogła krzepnąć).	1
25.	Za poprawne zaznaczenie wszystkich alleli na każdej z dwóch par chromosomów po 1 pkt. Przykłady zaznaczeń: 	2
26.	Za opis <u>sposobu</u> i <u>efektu</u> działania restryktazy i ligazy po 1 pkt. Przykład odpowiedzi: - Restryktaza <u>rozcina</u> cząsteczki DNA (w obrębie rozpoznawanej sekwencji nukleotydów), w wyniku czego powstają tzw. lepkie końce / wystające, jednoniciowe fragmenty w rozciętych cząsteczkach DNA. - Ligaza <u>łączy</u> fragmenty (różnych) cząsteczek DNA, w wyniku czego powstaje zrekombinowane DNA.	2
27.	Za prawidłowe określenie wszystkich genotypów osoby I.1 oraz II.3 po 1 pkt. Poprawna odpowiedź: Genotyp I.1: I^{A_i}, I^{B_i}, ii Genotyp II.3: I^{A_i}	2
28.	a) Za prawidłowe podanie przybliżonego zakresu zmienności cechy w każdej populacji w pokoleniu N – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: zakres zmienności cechy: I. 5 cm – 10 cm, II. 5 cm – 8,5 cm / 9 cm. b) Za poprawne podanie populacji wraz z uzasadnieniem – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: Populacja II, ponieważ w pokoleniu potomnym zmienił się zakres zmienności cechy / rozkład częstości cechy wysokości / nastąpiło przesunięcie wartości średniej wysokości.	2
29.	Za poprawną ocenę wraz z uzasadnieniem – 1 pkt. Przykład odpowiedzi: Rozmnazanie to nie prowadzi do zmienności o znaczeniu ewolucyjnym, ponieważ przy rozmnażaniu wegetatywnym nie następuje wymiana materiału genetycznego / osobnik potomny powstaje z fragmentu osobnika macierzystego / osobnik potomny jest kopią macierzystego (pomijając możliwość losowych mutacji w niektórych komórkach) osobnik potomny zwykle ma identyczny materiał genetyczny jak osobnik macierzysty (przy braku mutacji).	1
30.	Za poprawne zaznaczenie pary narządów analogicznych zwierząt i roślin po 1 pkt. Poprawna odpowiedź: B i E.	2

31.	Za poprawne podanie nazwy grupy D organizmów i określenie ich roli po 1 pkt. Przykład odpowiedzi: Nazwa – destruenci / reducenty / saprobionty / saprofity. Rola – rozkładają martwe szczątki organiczne do związków nieorganicznych / mineralizują martwą materię organiczną (dostarczając związków nieorganicznych producentom).	2
32.	Za poprawne uporządkowanie układów – 1 pkt. Prawidłowe uporządkowanie: 2, 4, 1, 3	1
33.	a) Za podanie liczby przeżywających osobników – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: 75% b) Za poprawne podanie zakresu tolerancji – 1 pkt. Poprawna odpowiedź: 10°C-30°C	2
34.	a) Za poprawne opisanie próby kontrolnej – 1 pkt. Przykład odpowiedzi: <u>Jednakową / taką samą liczbę</u> osobników gatunku A i B należy hodować <u>oddzielnie w takich samych warunkach / określonych warunkach</u> . b) Za poprawne sformułowanie hipotezy oraz podanie trafnego argumentu po 1 pkt. Przykłady hipotezy: – wspólne hodowanie spowoduje spadek liczebności jednego z gatunków, – współobecność spowoduje wzrost liczebności jednego gatunku a spadek liczebności gatunku drugiego / pokrewnego, – współobecność gatunków (pokrewnych) spowoduje zmniejszenie ich liczebności. Przykłady argumentów: – między tymi gatunkami wystąpi konkurencja o jakiś czynnik środowiska (np. pokarm / miejsce), – hodowane gatunki mają podobne wymagania, więc wystąpi między nimi konkurencja.	3
35.	Za poprawny przykład pozytywnego i negatywnego wpływu roślin transgenicznych na środowisko po 1 pkt. Przykłady odpowiedzi: wpływ pozytywny: – zmniejszy się zanieczyszczenie środowiska pestycydami, ponieważ rośliny te są odporne na szkodniki, – może zwiększyć się obszar naturalnych ekosystemów / nie zmniejszy się ten obszar, ponieważ rośliny te jako wydajniejsze, mogą być uprawiane na mniejszej powierzchni, wpływ negatywny: – może nastąpić ucieczka transgenów do naturalnych odmian roślin uprawnych, dyskwalifikując je jako uprawy ekologiczne, – może nastąpić wypieranie gatunków dzikich, mniej odpornych, – może wystąpić niekorzystne ograniczenie liczebności / redukcja niektórych konsumentów I i II rzędu w środowisku / mogą wystąpić zakłócenia w sieci troficznej ekosystemów w wyniku zmniejszenia bioróżnorodności przez redukcję konsumentów I rzędu.	2